

Базовий компонент дошкільної освіти: новий стандарт дошкільної освіти

Міністерство освіти і науки України надало методичні рекомендації до Базового компонента дошкільної освіти.

Міністерство освіти і науки України надало методичні рекомендації до оновленого Базового компонента дошкільної освіти (2021). Рекомендації розроблені, щоб допомогти педагогам впровадити в освітній процес оновлений Стандарт.

Новий Державний стандарт дошкільної освіти має дозволити продовжити реформу дошкільної освіти з урахуванням наступності між дитячим садком та школою.

Базовий компонент дошкільної освіти (БКДО) – це державний стандарт освіти, що містить норми і положення, які визначають державні вимоги до рівня розвиненості, освіченості та вихованості дитини дошкільного віку (6 (7) років). У ньому окреслено умови, за яких стає досяжним належний рівень освіти дитини старшого дошкільного віку.

Зміст Базового компонента дошкільної освіти

БКДО містить чотири змістовні частини:

1. Основні положення;
2. Становлення компетентностей дитини в умовах ЗДО;
3. Інваріантний складник розвитку компетентностей дитини;
4. Варіативний складник розвитку компетентностей дитини.

Основні положення БКДО

7 цінностей в основі освітнього процесу:

- визнання самоцінності дошкільного дитинства, його потенціалу та особливої ролі в розвитку особистості;
- щасливе проживання дитиною дошкільного дитинства як передумова її повноцінного розвитку та подальшої самореалізації у житті;
- повага до дитини, особливостей її розвитку та індивідуального досвіду;
- зміцнення фізичного, психічного та соціального здоров'я дитини;
- цінування життя й благополуччя як уміння цінувати, дорожити, плекати, підтримувати та створювати безпечні умови для себе та інших, створення умов безпечного середовища у природному, предметному та соціальному оточенні;
- розвиток творчих задатків, здібностей, талантів дітей;
- збереження традицій національного досвіду сімейного та суспільного виховання для збагачення культурного потенціалу взаємодії між поколіннями.

Освітня діяльність у закладі дошкільної освіти

6 базових принципів реалізації стандарту дошкільної освіти:

- демократичність (формування засад демократичного суспільства, де кожен може бути почутим, має право на самовираження та активну участь);
- рівний доступ до якісної дошкільної освіти кожній дитини, незалежно від місця проживання, фінансового забезпечення чи фізичних/інтелектуальних можливостей);
- сталий розвиток (засади екологічної та економічної свідомості, відповідальності за власні дії та оточення);
- міжвідомча взаємодія (співпраця психологічної, соціальної та медичної служб);
- державно-громадське та державно-приватне партнерство в організації, керівництві й управлінні дошкільною освітою;
- соціально-педагогічне партнерство громади та всіх учасників освітнього процесу (засновники закладів освіти, батьки, керівники та працівники закладів дошкільної освіти, фахівці, що надають освітні послуги дітям дошкільного віку, інші фахівці).

Зміст дошкільної освіти заснований на принципі педагогіки партнерства.

Акцентовано на ролі педагога, вихователя як фасилітатора розвитку дитини (від англ. *facilitate* — допомагати, направляти, полегшувати). Такий фахівець стимулює процес розвитку дитини, створюючи для цього:

- атмосферу психологічної підтримки;
- обстановку інтелектуального й емоційного благополуччя.

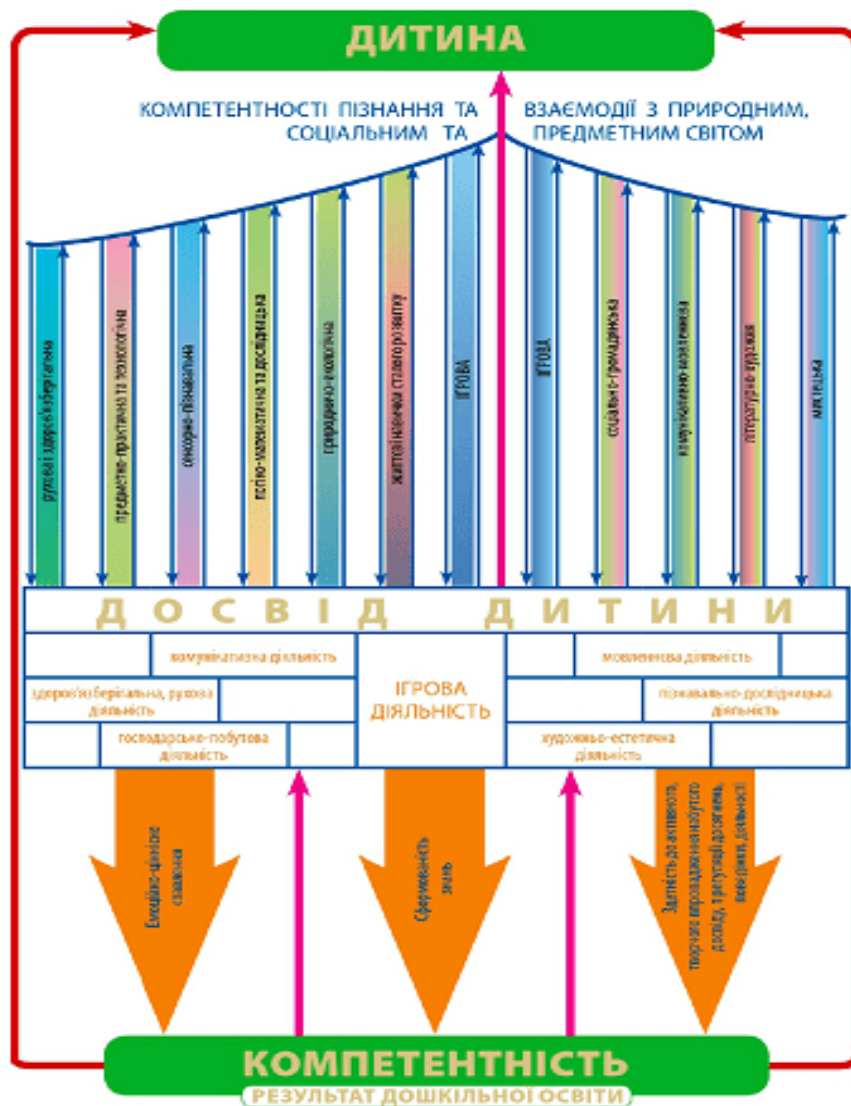
Наріжні підходи в організації освітнього процесу:

- діяльнісний;
- компетентнісний;
- інтегрований;
- особистісно орієнтований.

Становлення компетентностей дитини дошкільного віку

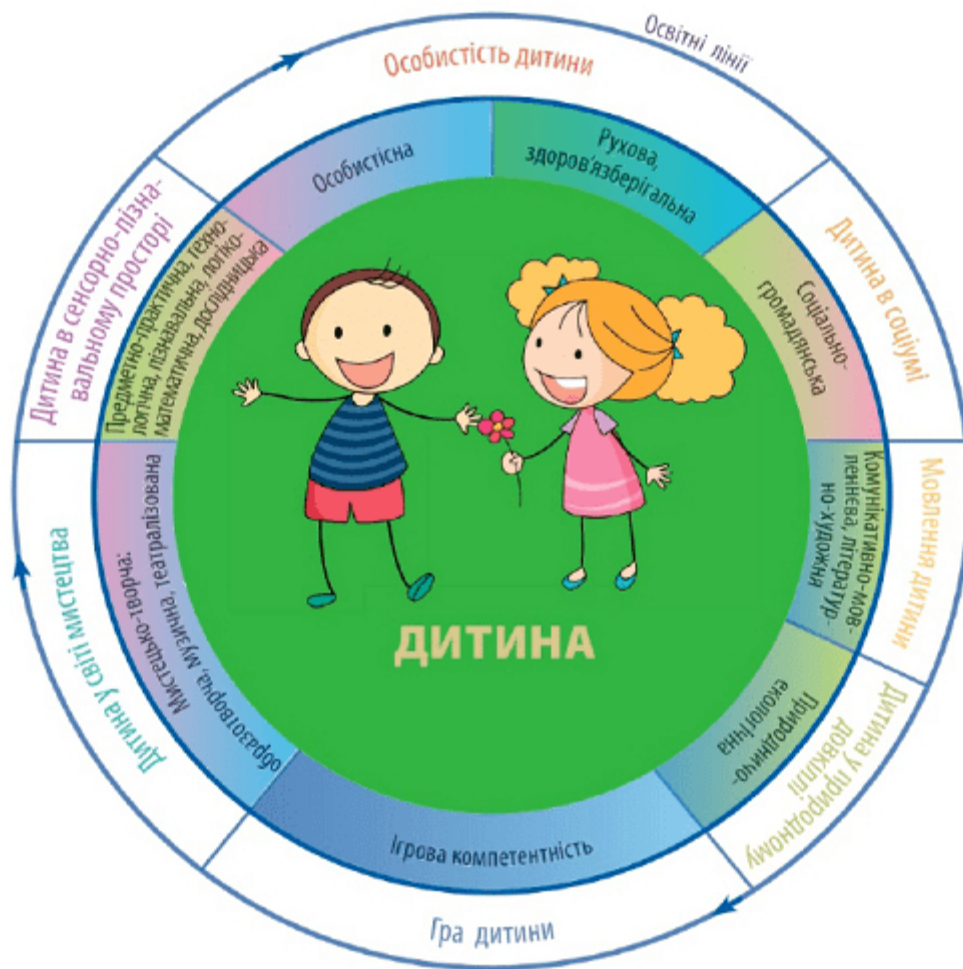
Компетентності формуються у просторі освітніх ліній завдяки організації педагогом основних видів діяльності.

Компетентність дитини є і результатом дошкільної освіти, і особистісним надбанням дитини, відповіддю на питання, як реалізуємо цінності та завдання дошкільної освіти, спілкуємось, граємо з дитиною, підтримуємо розвиток її здібностей.

Цілісний особистісний розвиток дитини дошкільного віку досягається завдяки взаємозв'язаному поєднанню між:

- освітніми лініями (напрямами та змістом освітнього процесу);
- видами діяльності, які є базовими для дошкільного віку;
- компетентностями, що відображають індивідуальний досвід дитини.

Інваріантний складник розвитку компетентностей містить 8, варіативний – 6 освітніх ліній. Розглянемо їх у таблиці.

Компетентності дітей дошкільного віку за освітніми лініями

Освітня лінія	Компетентність	Сутність компетентності
ІНВАРІАНТНИЙ СКЛАДНИК		
Особистість дитини	<ul style="list-style-type: none"> Рухова 	Наявність стійкої мотивації дитини до щоденного прояву різних видів рухової активності, підвищення функціональних можливостей організму, вдосконалення життєво необхідних рухових умінь та навичок, розвиток фізичних якостей
	<ul style="list-style-type: none"> Здоров'язбережувальна 	Сукупність елементарних знань про людину та її здоров'я, здоровий спосіб життя. Стійка мотивація еколого-валеологічної спрямованості щодо пізнання себе та довкілля, яка спонукає до використання навичок

		здоров'язбережувальної поведінки. Потреба в опануванні способами збереження та зміцнення власного здоров'я, орієнтованих на самопізнання та самореалізацію
Дитина в <u>сенсорно-пізнавальному просторі</u>	<ul style="list-style-type: none"> Предметно-практична 	Обізнаність із працею дорослих, вияв інтересу та поваги до професій, здатність брати участь у спільній праці з дорослими, дітьми. Творчий прояв себе у самостійній предметно-практичній діяльності
	<ul style="list-style-type: none"> Технологічна 	Здатність дитини з допомогою дорослого та самостійно організовувати спільну з однолітками діяльність, налагоджувати взаємини, творчо реалізувати задуми, які формуються у просторі предметно-практичної, предметно-ігрової (рухливі, дидактичні ігри, ігри з правилами), конструкторсько-будівельної, художньо-продуктивної, господарсько-побутової, дослідницької, пізнавальної, сенсорно-пізнавальної діяльностей
	<ul style="list-style-type: none"> Сенсорно-пізнавальна <u>Логіко-математична</u> Дослідницька 	Наявність базису логіко-математичних, дослідницьких знань, які ґрунтуються на набутих дитиною уміннях і навичках, пізнавальному досвіді і забезпечують здатність дитини використовувати власну сенсорну систему в процесі логіко-математичної і дослідницької діяльностей, яка формується у просторі предметно-практичної, предметно-ігрової, конструкторсько-будівельної, художньо-продуктивної, господарсько-побутової діяльностей
Дитина в природному довкіллі	<ul style="list-style-type: none"> <u>Природничо-екологічна</u> 	Здатність дитини до природодоцільної поведінки в різних життєвих ситуаціях, що ґрунтується на емоційно-ціннісному ставленні до природи, знаннях її законів та формується у просторі пізнавальної, дослідницької, трудової, ігрової діяльностей
	<ul style="list-style-type: none"> Навички, орієнтовані на сталий розвиток 	Сформованість у дитини моделей поведінки сталого способу життя, що виявляються у сформованості початкових уявлень про сталі дії і поведінку, усвідомленні

		дошкільниками необхідності збереження ресурсів планети й особистої причетності до цього; розвиненості у дітей ефективних звичок соціальної поведінки, поводження з природними ресурсами та збереження природи і бажання так діяти
Гра дитини	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Ігрова</u> 	Здатність дитини до розвитку особистісного потенціалу (фізичного, психічного, соціального, духовного), наявність творчих здібностей, самостійності, ініціативності, організованості, сформованість стійкого інтересу до пізнання довкілля і реалізації себе
Дитина в соціумі	<ul style="list-style-type: none"> • Соціально-громадянська 	Ціннісне ставлення дитини до себе, своїх прав і прав інших, до міжособистісної взаємодії з членами сім'ї, родини, іншими людьми, однолітками в соціально-громадянському просторі, до культурних надбань українського народу, представників різних національностей і культур; здатність та прояв особистісних якостей, соціальних почуттів, любові до Батьківщини; готовність до посиленої участі у демократичних процесах, що відбуваються у дитячих осередках, громаді, суспільстві
Мовлення дитини	<ul style="list-style-type: none"> • Мовленнєва 	Здатність людини продукувати свої звернення, думки, враження тощо в будь-яких формах мовленнєвого висловлювання за допомогою вербальних і невербальних засобів
	<ul style="list-style-type: none"> • Комунікативна 	Вмотивованість дитини до взаємодії з однолітками і дорослими, здатність будувати діалог у різних формах конструктивної взаємодії, підтримувати партнерські стосунки, здатність заявляти про свої наміри і бажання, узгоджувати свої інтереси з іншими, домовлятися, за потреби аргументовано відстоювати свою позицію
	<ul style="list-style-type: none"> • Літературно-художня 	Ціннісне ставлення дитини до друкованої чи електронної книги, художнього слова як культурного явища, розвинене художньо-естетичне сприйняття літературних і

		фольклорних творів, достатній для художньої комунікації рівень літературознавчої обізнаності, здатність відтворювати художньо-естетичні враження від сприйнятого засобами різних видів художньо-мовленнєвої діяльності
Дитина у світі мистецтва	<ul style="list-style-type: none"> • Мистецька 	<p>Елементарна обізнаність дитини в різних видах мистецтва.</p> <p>Прагнення та здатність реалізувати на практиці свій художньо-естетичний потенціал для одержання власного неповторного результату творчої діяльності з пріоритетом розвитку почуттєвої сфери особистості та спрямованістю на формування життєвої компетентності під час освітньої та самостійної художньої діяльності</p>
Особистість дитини	<ul style="list-style-type: none"> • Особистісна 	<p>Реалізується у творчій активності дитини у всіх специфічно дитячих видах діяльності й виявляється (має прояв) в особистісних якостях дитини — від елементарних уявлень та позитивного ставлення дитини до свого внутрішнього світу (думок, почуттів, мрій, бажань, мотивів, планів, ідеалів, цілей, прагнень) до становлення основ її світогляду і розвиненості її свідомості (пізнавальної активності, емоційної сприйнятливості, позитивної налаштованості дій, думок, оптимістичними переживаннями, реалістичними намірами)</p>
ВАРІАТИВНИЙ СКЛАДНИК		
Особистість дитини. Спортивні ігри	<ul style="list-style-type: none"> • Спортивно-ігрова 	<p>Здатність до пізнання та усвідомлення власної приналежності до обраного виду спортивної гри; спрямування психомоторної діяльності на досягнення умовної мети, дотримання єдиних правил спортивної діяльності як індивідуально, так і в команді, які спрямовані на досягнення найкращого результату; вміння грати в спортивну гру за спрощеними правилами</p>
Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі. Комп'ютерна	<ul style="list-style-type: none"> • Цифрова 	<p>Сукупність знань, здібностей, особливостей характеру і поведінки, які необхідні для того, щоб дитина могла використовувати інформаційно-комунікаційні та цифрові технології</p>

грамота		для задоволення власних індивідуальних потреб і розв'язання ігрових або навчальних завдань
Мовлення дитини. Основи грамоти	<ul style="list-style-type: none"> Мовленнєва компетентність у площині оволодіння основами грамоти 	Вмотивованість дитини до оволодіння початковими навичками читання й письма, здатність дитини до фонематичного сприйняття, звукового аналізу елементів мови, готовність до письма, друкування і читання свого імені, простих слів
Мовлення дитини. Іноземна мова	<ul style="list-style-type: none"> Мовленнєва компетентність у сфері іноземної мови 	Оперування на базовому рівні основами іншомовних фонетичних, лексичних і граматичних знань у процесі аудіювання, діа- та монологічного мовлення
Дитина в соціумі. Фінансова грамота	<ul style="list-style-type: none"> Соціальна компетентність у площині знань і навичок фінансової грамоти 	Здатність дитини усвідомити, хто вона є і як потрібно взаємодіяти з іншими людьми, надихає дитину вивчати свої права і обов'язки, планувати бюджет, раціонально використовувати ресурси, заощаджувати, оцінювати наявні можливості, формує підприємницькі здібності та розвиток лідерських якостей, акцентує увагу на ролі сім'ї та сімейних цінностей у вихованні
Дитина у світі мистецтва. Хореографія	<ul style="list-style-type: none"> Хореографічна 	<p>Дитина виявляє здатність радіти своїм хореографічним досягненням, естетично насолоджуватися музикою і танцем.</p> <p>Визначає красу танцю за власними критеріями.</p> <p>Партнерськи взаємодіє з дорослими і дітьми, застосовує творчий танцювальний досвід у повсякденних ігрових, побутових, святкових, життєво різноманітних умовах</p>

Компетентності – це результат дошкільної освіти, який формується під час специфічно дитячих видів діяльності у закладі дошкільної освіти.

Наступність між дошкільною та початковою освітою

Усі зазначені освітні лінії пов'язані з освітніми галузями, затвердженими Державним стандартом початкової освіти.

БКДО забезпечує наступність між дошкільною та початковою освітою завдяки узгодженості, спільним для дошкільної та початкової освіти принципам, підходам і цінностям.

Наступність та перспективність розвитку дитини в реалізації перспектив розвитку дитини в закладах дошкільної та початкової освіти забезпечується завдяки:

- узгодженості та цільовій єдності в розвитку дитини на етапі дошкільної та початкової освіти;
- визначенню спільних для дошкільної та початкової освіти принципів, підходів, намірів та адекватних віковим закономірностям дитини провідним видам діяльності, які спрямовують розвиток дитини;
- використанню різних форм та методів педагогічної роботи, які відповідають віку дітей;
- послідовному збагаченню результатів освіти, які висвітлено у формуванні компетентностей дитини дошкільного та молодшого шкільного віку.

Збереження субкультури дошкільного дитинства спрямовує організацію освітньої роботи з дитиною в початковій школі з урахуванням адаптивного періоду, який передбачає активне використання провідної для дошкільного періоду ігрової діяльності та індивідуального досвіду, який здобула дитина у всіх специфічно дитячих видах діяльності, зокрема у спілкуванні з однолітками та дорослими, мовленнєвій, здоров'язбережувальній, мистецькій, господарській, пізнавально-дослідницькій.